

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ STANDARDIZATION OF INTERNAL AUDIT OF TRADING NETWORKS

У статті висвітлено погляди вітчизняних та зарубіжних учених щодо трактування сутності наявних регламентів і стандартів внутрішнього аудиту. Визначено основні вимоги до стандартів внутрішнього аудиту. Розглянуто проблеми, пов'язані з розробленням і прийняттям торговельними мережами внутрішніх стандартів функціонування системи внутрішнього аудиту. Запропоновано групування стандартів за ознакою охоплення всіх етапів процесу внутрішнього аудиту та відповідних об'єктів. Визначено основні характеристики стандартів внутрішнього аудиту.

Ключові слова: стандарт, стандартизація, аудит, внутрішній аудит, торговельна мережа.

В статье освещены взгляды отечественных и зарубежных ученых относительно трактовки сущности существующих регламентов и стандартов внутреннего аудита. Определены основные требования к стандартам внутреннего аудита. Рассмотрены проблемы, связанные с разработкой и принятием торговыми сетями внутренних

стандартов функционирования системы внутреннего аудита. Предложена группировка стандартов по признаку охвата всех этапов процесса внутреннего аудита и соответствующих объектов. Определены основные характеристики стандартов внутреннего аудита.

Ключевые слова: стандарт, стандартизация, аудит, внутренний аудит, торговая сеть.

The article highlights the views of domestic and foreign scholars regarding the interpretation of the essence of existing regulations and internal audit standards. The main requirements to the standards of internal audit have been determined. The problems connected with the development and adoption of the internal standards for the functioning of the internal audit system by trading networks are considered. The groupings of standards on the basis of the coverage of all stages of the internal audit process and related facilities are proposed. The main characteristics of the internal audit standards have been determined.

Key words: standard, standardization, audit, internal audit, trade network.

УДК 006:[657.633:339.378

Гнатченко Д.Д.

асистент кафедри програмної інженерії та інформаційних систем Київський національний торговельно-економічний університет

Постановка проблеми. Ефективність системи внутрішнього аудиту торговельних мереж залежить не тільки від рівня компетенції та досвіду виконавців контрольних дій, а й від рівня регламентації функціонування усієї системи. У зв'язку із цим головним завданням є формулювання пропозицій щодо доцільності рівня регламентації принципів формування та функціонування внутрішнього аудиту, що в подальшому сприятиме визначенню заходів щодо функціонування або вдосконалення системи внутрішнього аудиту. Слід зазначити, що внутрішній аудит не регламентований законодавчими актами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, що звертають увагу на необхідність стандартизації внутрішнього аудиту, слід відзначити Ф.Ф. Бутинця, В.С. Рудницького, Н.І. Дорош, Т.О. Каменську [1], К.О. Назарову [2], С.В. Бардаша [3], В.В. Бурцева, Н.А. Гніденко, І.М. Дмитренко, О. Нетікшу, В.І. Подольського, Г.Б. Полісюк та ін. Проте досі залишаються недостатньо дослідженими проблеми, пов'язані з розробленням і прийняттям торговельними мережами внутрішніх стандартів функціонування системи внутрішнього аудиту.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у висвітленні наявних регламентів та стандартів внутрішнього аудиту і визначенні класифікації стандартів внутрішнього аудиту, формулюванні пропозицій щодо доцільності рівня регламентації принципів формування та функціонування внутрішнього аудиту торговельних мереж.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розроблення стандартів внутрішнього аудиту – це

один з основних етапів процесу створення служби внутрішнього аудиту в торговельній мережі.

Варто погодитися з думкою М.Ю. Письманик, який зазначає, що мета стандартів внутрішнього аудиту:

1. Встановити основні принципи практики внутрішнього аудиту.
2. Визначити концептуальну базу, що лежить в основі широкого спектру послуг у сфері внутрішнього аудиту.
3. Створити основу для оцінювання діяльності внутрішнього аудиту.
4. Сприяти вдосконаленню систем і процесів внутрішнього аудиту [4].

Безумовно, торговельна мережа має право розробити власні стандарти самостійно, але доцільним буде взяти за основу Міжнародні професійні стандарти внутрішнього аудиту, розроблені Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institution of Internal Auditors), Кодекс етики, а також досвід провідних світових фахівців у галузі внутрішнього аудиту.

Оскільки вітчизняні стандарти внутрішнього аудиту відсутні, суттєвого значення набуває стандартизація служби внутрішнього аудиту в торговельній мережі. Під час розроблення стандартів внутрішнього аудиту, на нашу думку, необхідно керуватися Положенням про стандарти внутрішнього аудиту, виданим Міжнародним інститутом внутрішніх аудиторів, а також ураховувати національні особливості регулювання внутрішнього аудиту і бухгалтерського обліку в Україні, організаційно-правову форму й особливості торговельної мережі.

Розроблення й упровадження стандартів внутрішнього аудиту спрямовані на забезпечення ефективної діяльності служби внутрішнього аудиту торговельної мережі. Для розроблення стандартів внутрішнього аудиту враховується структура служби, описуються внутрішні зв'язки, можливі події, включаються визначені зведення правил, положень і стандартних ситуацій, що виникли під час надання аудиторських послуг.

Стандарти внутрішнього аудиту повинні забезпечити якісні характеристики аудиторської інформації, відповідно до яких вона повинна формуватися і надаватися користувачам.

Забезпечення високої якості внутрішнього аудиту може бути досягнуте за умови дотримання принципових підходів до формування і розроблення стандартів внутрішнього аудиту. При цьому необхідно враховувати як організацію внутрішнього аудиту торговельної мережі, так й етичні принципи внутрішнього аудиту. Процес розроблення стандартів внутрішнього аудиту повинен базуватися на таких методичних підходах, як послідовність, комплексність та забезпечення якості внутрішнього аудиту.

Варто зазначити, що до передумов формування стандартів внутрішнього аудиту належить їх класифікація.

Так, Д.Н. Хорохордін та А.А. Архипов до основних стандартів внутрішнього аудиту відносять:

- цілі та основні принципи внутрішнього аудиту;
- документування внутрішнього аудиту;
- планування внутрішнього аудиту;
- докази внутрішнього аудиту;
- контроль якості проведення внутрішнього аудиту;
- оцінка ризиків внутрішнього аудиту;
- події, що відбулися після подання звіту внутрішнього аудитора;
- застосовність допущення безперервності діяльності економічного суб'єкта [5, с. 23].

При цьому науковці вважають, що можливі два варіанти розроблення вказаних стандартів внутрішнього аудиту: орієнтовані на умови виробничо-господарської діяльності економічного суб'єкта й адаптовані до специфічних умов діяльності підприємства.

Відповідно до міжнародних стандартів [6], в Україні розроблені і затверджені національні стандарти внутрішнього аудиту для комерційних банків. Як зазначає О.С. Любань, до національних стандартів внутрішнього аудиту для комерційних банків належать:

- керівництво службою внутрішнього аудиту;
- незалежність;
- професійна компетентність;
- обсяг роботи;
- планування і виконання аудиторської перевірки;

– складання аудиторського звіту [7].

Проте дослідження науковців не дають змогу сформулювати єдину концепцію щодо складу стандартів та меж стандартизації внутрішнього аудиту.

Зарубіжний науковець В.Д. Андреев пропонує такі напрями розроблення груп стандартів:

- за аналізом законів і нормативних актів, оцінкою економічності й ефективності використання ресурсів, аналізом результатів програм;
- за регулюванням технології проведення аудиту (планування, вивчення й оцінка контролю, регламентація отримання аудиторських доказів, використання роботи фахівців і т. д.);
- за організацією роботи відділу внутрішнього аудиту й управління ним, контролем якості аудиторської діяльності;
- за спеціальними аудиторськими перевітками і консультаційними послугами;
- за професійними вимогами (права, обов'язки, відповідальність) і взаєминами з іншими службами і фахівцями під час проведення аудиторської перевірки конкретної ділянки обліку або підрозділу [8, с. 38].

Підсумовуючи наведені вище роботи науковців, можна сказати, що досі не існує системного підходу до класифікації стандартів внутрішнього аудиту, що ускладнює можливість комплексного уявлення про їх характеристики та призначення. Відповідно до цього, нами запропоновано групування стандартів внутрішнього аудиту за етапами (табл. 1).

Загальні стандарти внутрішнього аудиту:

1) Концепція системи внутрішнього контролю. Метою цього стандарту є встановлення вимог до суті системи внутрішнього контролю торговельної мережі, дотримання її мети, завдань і функцій, а також виділення її елементів.

2) Основні принципи організації служби внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю. Встановлення вимог і забезпечення дотримання основних принципів внутрішнього аудиту стосовно організації служби внутрішнього аудиту, її працівників, проведення, планування, стандартизації.

3) Внутрішні кваліфікаційні вимоги до внутрішніх аудиторів. Кадровий склад служби внутрішнього аудиту і вимоги до його професійних якостей і етики повинні бути підпорядковані певній місії, меті й відповідним завданням, передбаченим для вирішення. Основою професійних вимог повинна стати вища економічна освіта за відповідним профілем спеціалізації в контурі діяльності служби внутрішнього аудиту, досвід практичної роботи, ділова репутація, володіння системним підходом до оцінки економічних явищ та їх наслідків, уміння оперативно реагувати на потреби вирішення поставлених завдань.

4) Критерії якості системи внутрішнього аудиту. Метою цього стандарту є встановлення вимог до еталонного стану системи внутрішнього аудиту

для проектування діяльності служби внутрішнього аудиту і здійснення його самооцінки. Політика і процедури контролю якості повинні бути реалізовані як на рівні служби внутрішнього аудиту, так і на рівні окремих внутрішніх аудиторів.

Основні стандарти внутрішнього аудиту:

1) Планування діяльності служби внутрішнього аудиту. Планування означає розроблення загальної стратегії і детального підходу до очікуваного характеру, часових меж, обсягу внутрішнього аудиту. Адекватне планування аудиторської роботи допомагає впевнитися у тому, що важливим ділянкам внутрішнього аудиту приділяється належна увага, виявляються потенційні проблеми і робота виконується в короткі терміни. Планування допомагає координувати роботу аудиторів і експертів [9].

2) Документування діяльності внутрішнього аудиту. Внутрішній аудитор повинен документально оформляти аспекти, важливі з погляду надання доказів на підтвердження аудиторської думки, а також доказів того, що внутрішній аудит проводиться відповідно до стандартів внутрішнього аудиту. Під терміном «документація» розуміємо матеріал (робочі документи), що готується внутрішнім аудитором або для аудитора, або отримуваний і збережений внутрішнім аудитором у зв'язку з виконанням аудиту. У робочих доку-

ментах повинне міститися обґрунтування аудитором усіх важливих аспектів, щодо яких необхідно висловити свою суб'єктивну думку, разом із висновками внутрішнього аудитора щодо них.

Сукупність робочих документів доцільно класифікувати відповідно до етапів внутрішнього аудиту на:

- організаційні (що розробляються на етапі планування);
- дослідницькі (що розробляються на стадії проведення);
- узагальнюючі (що розробляються на етапі узагальнення і реалізації результатів внутрішнього аудиту).

До організаційних документів можна віднести: опис ключових бізнес-ризиків торговельної мережі та їх оцінку, документи, які містять інформацію про підрозділ, що перевіряється, поточний план і програму аудиторської перевірки, індивідуальні плани внутрішніх аудиторів, графіки роботи, а також документи, що коректують, до плану і програми внутрішнього аудиту.

Перевірка внутрішнього аудиту починається з проведення рейтингової оцінки бізнес-ризиків торговельної мережі для визначення та ранжирування суттєвих ризиків. Для реалізації поставленої мети службі внутрішнього аудиту слід використовувати анкетування, отримання відповідей на питання якої дасть змогу внутрішньому

Таблиця 1

Групування стандартів внутрішнього аудиту за етапами

Групи і види стандартів	Опис стандартів внутрішнього аудиту
<i>Загальні стандарти внутрішнього аудиту</i>	
Концепція системи внутрішнього контролю	Вимоги до елементів системи внутрішнього контролю, дотримання її мети, завдань і функцій
Основні принципи організації служби внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю	Забезпечення дотримання основних принципів внутрішнього аудиту щодо організації служби внутрішнього аудиту, його співробітників, проведення планування, стандартизації
Внутрішні кваліфікаційні вимоги до внутрішніх аудиторів	Вимоги до освіти і підвищення кваліфікації внутрішніх аудиторів
Критерії якості системи внутрішнього аудиту	Вимоги до еталонного стану системи внутрішнього аудиту для проектування діяльності служби внутрішнього аудиту і здійснення його самооцінки.
<i>Основні стандарти внутрішнього аудиту</i>	
Планування діяльності служби внутрішнього аудиту	Види (стратегічне, поточне і індивідуальне) планування діяльності служби внутрішнього аудиту і його принципи; розроблення і документування стратегічного плану внутрішнього аудиту, поточного плану внутрішнього аудиту; складання програми внутрішнього аудиту для кожної ділянки, що перевіряється; вивчення об'єкту аудиту, що перевіряється
Документування діяльності служби внутрішнього аудиту	Вимоги щодо ведення документації в процесі внутрішнього аудиту; відомості про типові форми і зміст робочих документів; конкретні приклади робочих документів, що складаються, або отримуваних аудитором; приналежність, конфіденційність і зберігання робочої документації
<i>Стандарти звітності внутрішнього аудиту</i>	
Звітність за результатами внутрішнього аудиту	Вимоги до форми і змісту звіту внутрішніх аудиторів; порядок його складання; формування висновків за результатами перевірки
<i>Додаткові стандарти внутрішнього аудиту</i>	
Методики внутрішнього аудиту за окремими об'єктами	Вимоги до методик внутрішнього аудиту; визначення суб'єкта, об'єкта і його параметрів; виду фактографічної інформації; цілі і змісту контрольних (аналітичних) процедур; рекомендації щодо способів, прийомів, періодичності і техніки проведення перевірки; характеристика користувачів даної інформації

аудитору визначити, а згодом й оцінити завдяки наявній методиці ключові ризики бізнес-процесів, що сприяє обґрунтуванню та визначенню змісту контрольних процедур під час планування внутрішнього аудиту торговельної мережі.

Наступним етапом після того, як будуть визначені та включені за пріоритетністю у поточний план об'єкти внутрішнього аудиту, доцільно сформувати робочий документ, у якому необхідно викласти інформацію про зміст підрозділу, що перевіряється. Такий документ допоможе внутрішньому аудиту у зборі інформації, необхідної для оцінки підрозділу, його діяльності. До складу питань такого робочого документу слід включити питання, які дадуть уявлення про структуру і персонал підрозділу торгової мережі, його функції, дадуть змогу встановити основний перелік виконуваних завдань, характер основних етапів діяльності, взаємозв'язку з іншими підрозділами торговельної мережі. Під час розроблення такого опитувальника слід передбачити у формі порожніх графів для віддзеркалення зібраної інформації. Далі на стадії планування здійснюється розроблення поточного плану та програми внутрішнього аудиту.

На дослідницькій стадії під час збору доказів по суті внутрішнього аудиту робочі документи доцільно підрозділити на загальні і приватні. У загальних робочих документах можуть відбиватися зібрані ідентичні докази по всіх об'єктах внутрішнього аудиту (наприклад, нетипові бухгалтерські записи, перелік виявлених порушень) за умови, що буде виділений об'єкт внутрішнього аудиту, в якому виявлено порушення. Приватні робочі документи мають цілеспрямований характер і повинні бути розроблені для кожного об'єкту внутрішнього аудиту окремо (наприклад, угруповання дебіторської заборгованості по термінах і розмірах сум або вибіркова перевірка складу статей калькуляції).

На завершальному етапі внутрішнього аудиту розробляються робочі документи, які дають змогу узагальнити і систематизувати виявлені відхилення у ході аудиторської перевірки. Одним з основних документів є звіт внутрішніх аудиторів. Формат і зміст звіту може мінятися залежно від підрозділу корпорації або типу аудиторської перевірки, проте в ньому обов'язково повинні бути вказані причина проведення даної перевірки, її мета, обсяг, результати аудиту і думка внутрішніх аудиторів.

У звіті внутрішніх аудиторів необхідно висловлювати факти так, щоб отримати за кожним із них документально обґрунтовані відповіді на такі питання: що порушено (закон, інструкція, ухвала, наказ), хто порушив (посадова або матеріально відповідальна особа), коли порушено (дата здійснення порушення), як порушено (спосіб порушення), як виявлено порушення (використані прийоми і способи аудиту), чим викликано порушення

(причини й умови, що сприяли порушенням), які наслідки допущеного порушення (розмір запланованого збитку), які прийняті заходи для усунення недоліків (винні особи усунені з посади, відшкодували збиток, притягнені до дисциплінарної відповідальності). Під час складання звіту внутрішніх аудиторів повинні дотримуватися певні принципи, такі як достовірність, об'єктивність, зрозумілість, стислість, конструктивність, своєчасність та ін.

Стандарти звітності внутрішнього аудиту.

Звітність за результатами внутрішнього аудиту. Формалізація звітності цієї служби повинна складатися зі звітності про результати виконання відповідним персоналом контрольних заходів у межах звітного періоду та звітності про результати діяльності служби внутрішнього аудиту за весь звітний період. У першому разі звіт внутрішніх аудиторів повинен містити зведення про стан об'єктів перевірки, характер, наслідки і рекомендації щодо виправлення, усунення або попередження у майбутньому виявлених відхилень (помилки, недоліків, порушень). У другому разі у звіті на підставі кількісних показників формалізується якісний стан внутрішнього аудиту в торговельній мережі.

Додаткові стандарти внутрішнього аудиту.

Методики внутрішнього аудиту за окремими об'єктами. Такі стандарти можуть розроблятися за розділом і рахунком, передбаченим Планом рахунків бухгалтерського обліку, що забезпечує формування інформації для конкретної статті фінансової звітності. Ці стандарти включають конкретні методики, процедури, робочі таблиці, макети, класифікатори, інструкції. Методики внутрішнього аудиту потрібно розробляти за типовою схемою. Основні елементи моделей методик внутрішнього аудиту витікають зі змісту етапів їх розроблення і зводяться до такого: визначення суб'єкта, об'єкта і параметрів внутрішнього аудиту; виду фактографічної інформації; мети і змісту контрольних процедур; рекомендацій щодо способів, прийомів, періодичності і техніки проведення перевірки; характеристики користувачів даної інформації.

Отже, групування стандартів внутрішнього аудиту відображає системний підхід, що враховує роль кожного стандарту в забезпеченні процесу діяльності служби внутрішнього аудиту і взаємозв'язки між стандартами. Ці стандарти внутрішнього аудиту визначають організаційну модель внутрішнього аудиту й є керівництвом у проведенні внутрішнього аудиту і складанні програм перевірок.

До цілей стандартів внутрішнього аудиту належать:

- встановлення основних принципів практики внутрішнього аудиту;
- визначення концептуальної бази, що лежить в основі широкого спектру послуг у галузі внутрішнього аудиту;

– створення основи для оцінки діяльності внутрішнього аудиту;

– вдосконалення систем і процесів внутрішнього аудиту [6].

Стандарти внутрішнього аудиту повинні бути уніфіковані, тобто щоб кожен із них мав певну структуру, яка може залежати від того, до якої класифікаційної групи стандартів внутрішнього аудиту належить.

Як зазначає О. Нетикша, стандарти внутрішнього аудиту повинні містити реквізити, які складаються з: порядкового номера (коду) стандарту, дати набуття чинності, назви і мети стандарту, посилань на раніше прийняті правила, пов'язані з даним стандартом, указівки особи, що затвердила стандарт, сфери застосування, тобто переліку об'єктів, на які поширюється (не поширюється) дія стандарту [10].

А.П. Висоцький зазначає, що одним з основних чинників роботи служби внутрішнього аудиту є постійне, безперервне вдосконалення стандартів [11]. Служба внутрішнього аудиту торговельної мережі повинна затвердити принцип удосконалення стандартів внутрішнього аудиту як одного з основоположних. Удосконалення стандартів внутрішнього аудиту пов'язане з використанням нових технологій та розробленням нового виду послуг. Найчастіше застосуванню цього підходу передують або зовнішні, або внутрішні чинники. До зовнішніх чинників належать зміни в українському законодавстві і міжнародних стандартах внутрішнього аудиту, а до внутрішніх – прагнення керівника служби підвищити якість надання послуг, поліпшити технологію перевірки, а також внутрішні зміни в торговельній мережі.

Стандарти внутрішнього аудиту виступають складовою частиною системи внутрішніх регламентів діяльності служби внутрішнього аудиту торговельної мережі, тому до них висувуються особливі вимоги в частині розкриття їх змісту, зокрема:

– чітке і повне формулювання мети й завдань стандарту;

– встановлення конкретних обов'язків посадових осіб щодо виконання стандарту;

– визначення сфери застосування стандарту;

– нормативне і методичне забезпечення стандарту та ін.

Така деталізація дає змогу врахувати специфіку підходу служби внутрішнього аудиту до проведення й оформлення аудиту. Застосування стандартів внутрішнього аудиту дасть змогу службі внутрішнього аудиту:

– забезпечити високу якість аудиту і сприяти зниженню ризиків діяльності торговельної мережі;

– сприяти впровадженню в аудиторську практику нових наукових досягнень і технологій;

– визначити стратегію у спірних ситуаціях;

– регулювати професійну поведінку внутрішніх аудиторів відповідно до етичних норм аудиту;

– технологію перевірки і організацію проведення внутрішнього аудиту зробити більш раціональною, знизити трудомісткість аудиторських робіт щодо перевірок окремих ділянок, забезпечити додатковий контроль над роботою аудиторів;

– неухильно дотримуватися вимог чинних стандартів внутрішнього аудиту.

На нашу думку, стандарт є певним загальним зразком, який позбавлений індивідуальних особливостей контролю різних об'єктів, він стає певним орієнтиром в організації та проведенні внутрішнього аудиту.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, стандартизація внутрішнього аудиту є діяльністю з визначення стандартів, яка має на меті забезпечення якості та ефективності роботи внутрішнього аудиту торговельної мережі. Під час стандартизації внутрішнього аудиту слід враховувати основну мету створення системи внутрішнього аудиту, яка полягає у наданні власникам достовірної, повної та доцільної інформації для забезпечення ефективності управлінських рішень.

В основу розроблення стандартів внутрішнього аудиту покладено їх класифікацію за відповідними групами за ознакою охоплення всіх етапів процесу внутрішнього аудиту та відповідних об'єктів: загальні стандарти внутрішнього аудиту; основні стандарти внутрішнього аудиту; стандарти звітності внутрішнього аудиту; додаткові стандарти внутрішнього аудиту. Такий підхід до формування структури стандартів сприяє їх прийнятності по відношенню до Міжнародних стандартів внутрішнього аудиту, дає змогу задати певний якісний рівень усім аспектам прояву внутрішнього аудиту, комплексно охоплювати процес внутрішнього аудиту та регламентувати контрольні процедури його суб'єктів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Каменська Т.О. Внутрішній аудит. Сучасний погляд: монографія. К.: Інформ.-аналіт. Агентство, 2010. 499 с.

2. Назарова К.О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність: монографія. К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2015. 464 с.

3. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід: монографія. К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. 656 с.

4. Письманик М.Ю. Анализ внутрифирменных стандартов аудита. Экономические науки. 2007. № 4. С. 271-273.

5. Хорохордин Д.Н., Архипов А.А. Актуальные вопросы разработки стандартов внутреннего аудита. Аудитор. 2004. № 7. С. 21-23.

6. Professional Guidance – Standards and Guidance / The Institution of internal Auditors. URL: <http://www.theiia.org/guidance/>.

7. Любань О.С., Кіреєв О.І. та ін. Внутрішній аудит у банках: навч. посіб. К.: Центр навч. літ-ри, 2006. 220 с.

8. Андреев В.Д. Внутренний аудит: учеб. пособ. М.: Финансы и статистика, 2003. 464 с.

9. Публикации / Институт внутренних аудиторів. М.: AuditNET, 2001-2009. URL: http://www.iaa-ru.ru/publication/member_articles/.

10. Нетикша О. Стандарти внутрішнього аудиту підприємства. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. № 8. С. 43-50.

11. Стандартизація внутрішнього аудиту / А.П. Высоцкий, И.В. Мирошниченко, Д.А. Сагин. Внутрифирменные стандарты как гарантия качества предоставления аудиторских услуг: 5-я межрегион. науч.-практ. конф.: сб. тез. и текстов выступлений. Запорожье, 2006. С. 13-20.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЯК ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

RESEARCH OF FINANCIAL LIABILITIES AS AN ACCOUNTING AND ANALYTICAL CATEGORY

У статті розглянуто сутність фінансового зобов'язання з позиції бухгалтерського обліку та аналізу. Досліджено генезис наукової думки видатних науковців. Сформульовано визначення фінансового зобов'язання як обліково-аналітичної категорії.

Ключові слова: фінансове зобов'язання, бухгалтерський облік, аналіз, фінансова звітність.

В статье рассмотрена сущность финансового обязательства с позиции бухгалтерского учета и анализа. Исследован генезис научной мысли выдающихся ученых. Сформулировано определение финансового

обязательства как учетно-аналитической категории.

Ключевые слова: финансовое обязательство, бухгалтерский учет, анализ, финансовая отчетность.

The article discusses about the nature of the financial liability from the standpoint of accounting and analysis. Researched the genesis of the scientific thought of prominent scholars. As a result of the research conducted the definition of a financial liability as an accounting and analytical category was formed.

Key words: financial liabilities, accounting analysis, financial statements.

УДК 657.412:658.148

Лещенко К.П.

аспірант

Університет банківської справи

Постановка проблеми. Розвиток економічних відносин зумовлює посилену увагу до фінансових зобов'язань, адже з фінансового погляду їх своєчасне погашення визначає стабільність розвитку суб'єктів господарювання та позитивно пливає на фінансовий результат діяльності. Ефективне управління фінансовими зобов'язаннями набуває стратегічного значення і, безумовно, впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження сутності поняття «зобов'язання» зробили чимало вчених усіх часів, серед яких: Н. д'Анастасіо, В. Бланшар, Ф. Вілла, С. Герман, П. Герстнер, Ф. Гюглі, Р. Делапорт, Л. Діка, Т. д'Іпполіто, Б. Кастильо, Л. Кріпа, П. Кур, Ш. Пангло, Д. Россі, Ж. Саварі, Л. Флорі. Дослідження фінансових зобов'язань як обліково-аналітичної категорії здійснювали вітчизняні науковці: Ф.Ф. Бутинець, Л.Б. Долінський, І.В. Орлов, І.М. Парасій-Вергуненко, О.М. Петрук, Л.М. Кіндрацька, О.П. Кундря-Висоцька, І.Ф. Сидоров, О.В. Цуканова та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення теоретичних основ фінансових зобов'язань як обліково-аналітичної категорії

та подальший розвиток термінології бухгалтерського обліку у сфері фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові зобов'язання виконують важливу роль у розвитку економіки України як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях. У сучасних умовах господарювання операції з фінансовими зобов'язаннями є досить поширеними, оскільки суб'єкти господарювання у ході своєї діяльності мають економічні взаємовідносини з іншими фізичними та юридичними особами, у результаті яких виникають зобов'язання.

Фінансові зобов'язання є невід'ємним складником діяльності суб'єктів господарювання і водночас займають вагомому пасивну частину балансу. З одного боку, зобов'язання спонукають до віддачі грошових коштів, проте з іншого – саме вони формують надходження і поповнення активу.

Дослідженню питанню фінансових зобов'язань присвятили свої праці представники таких країн, як Італія (Людовік Кріппа, Джузеппе Россі, Франческо Вілла, Н. д'Анастасіо), Франція (Жак Саварі, Людовіко Флорі, Шарль Пангло, Репс Делапорт), Німеччина (Фрідріх Гюглі, Ейген Шмаленбах, Пауль Герстнер, Сімон Герман), Нідерланди (Пітер